

SUSRETI/CYCPETИ

Časopis za pozorište, književnost i kulturu/Časopis za kazalište, književ-
nost i kulturu/Часопис за позориште, књижевност и културу
Број 3-4, година VI, 2023 / Број 3-4, година VI, 2023
ISSN 2566-3801

Izdavač/Nakladnik/Издавач

Vlada Brčko Distrikta BiH/Влада Брчко Дистрикта БиХ

Glavni i odgovorni urednik/Главни и одговорни уредник

Jakov Amidžić

Redakcija/Uredništvo/Редакција

Hristo Bojčev (Bugarska), dr. sc. Mimo Drašković (Crna Gora),
Miro Gavran (Hrvatska), dr. sc. Slavčo Koviloski (Makedonija), mr. sc.
Žarko Milenić (BiH - Rusija) – urednik, Predrag Nešović (Srbija), Matko
Raguž (Hrvatska), dr. sc. Nebojša Romčević (Srbija), Nikola Šimić Tonin
(Hrvatska), dr. sc. Srdjan Vukadinović (BiH), dr. sc. Hasan Zahirović
(Češka) i Matjaž Zupančič (Slovenija)

Fotografije Brčkog /Фотографије Брчког

Nikola Šimić Tonin

Grafička priprema/Графичка припрема

Igor Jeremić

Štampa/Tisak/Штампа

GAMA d.o.o Brčko

Tel. + 387 49 220 289

Izlazi četiri puta godišnje / Излази четири пута годишње

Časopis je dostupan u bazi / Часопис је доступан у бази
Central and Eastern European Online Library, Berlin

www.ceeol.com

КИРИЛ ШЕВЧЕНКО

НАУЧНИ РАДОВИ ПРОФЕСОРА ЗОРАНА МИЛОШЕВИЋА И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ ЗА РУСИЈУ

Геополитика. Взгляд с Балкан. Часть 1 / Зоран Милошевић; составитель
Даяна Лазаревић, Санкт Петербург: Арт-Экспресс, 2023.

Савремени студент или апсолвент који одлучи да напише дипломски рад или дисертацију на тему руско-српских научних односа крајем 20. и почетком 21. века мораће да посвети посебно веома обимно поглавље делатности познатог српског научника, професора и доктора социологије Зорана Милошевића, водећег истраживача и један од дугогодишњих руководилица Института за политичке студије у Београду.

Захваљујући вишестраној и плодној делатности професора Милошевића, који успешно комбинује способност сталног научног истраживања и изузетног организационог талента, последњих деценија реализован је велики број академских и издавачких пројеката који су од огромног научног и практичног значаја за Србију, Русију и друге словенске државе. Као научник-хуманиста широког енциклопедијског профила и признати стручњак у реду хуманистичких наука, професор Милошевић је у својим радовима посветио и посвећује пажњу најпроблематичнијим аспектима историје, културе и данашњег положаја Србије и других словенских држава.

Етноконфесионални, етнокултуролошки, лингвистички и црквено-историјски аспекти прошлости и садашњости словенских народа посебно су занимали и занимају професора Милошевића, што помаже да се идентификују и сагледају основни узроци многих савремених катаклизми. Да би стекао већу академску слободу у решавању најтежих и најболнијих проблема, професор Милошевић је основао приватни Центар за академску реч у Шапцу, који је убрзо постао ауторитативна научна и издавачка структура у Србији.

Међу најпознатијим и најрезонантнијим међународним академским пројектима Зорана Милошевића у последњој деценији, реализованим у оквиру активности Центра академске речи, је и издавање зборника „Србија и Евроазијска унија“¹, где се, узимајући у обзир широки међународни и историјски контекст, анализира однос јавности и елита низа балканских земаља према евроазијским интеграцијама; објављивање зборника „Украјинско питање данас“², чији су аутори, анализирајући настанак, узроке и могуће последице украјинске кризе 2014. године, дошли до веома разочаравајућих

1 Србија и Евроазијски Савез. Шабац: Центар академске речи, 2016.

2 УКРАЈИНСКО ПИТАЊЕ ДАНАС. Шабац: Центар академске речи, 2016.

закључака и прогноза, који су се у извесној мери касније и потврдили; као и зборника „Анатомија румунске политике“³ који открива геополитичке корене и спољнополитичке аспекте стварања румунске државе средином 19. века.

Као водећи истраживач и један од дугогодишњих руководилаца Института за политичке студије у Београду, професор Милошевић је иницирао објављивање таквих фундаменталних академских радова, заправо колективних монографија, које су добиле широко признање међународне научне заједнице, као што су „Православље и идентитет словенских народа“⁴, „Политичка историја Словена“⁵, „Језик и идентитет. Језик, књижевност и словенски идентитети у периоду 18 – 21. века“⁶, као и „Светост и дух времена“⁷. Једна од последњих колективних монографија фундаменталне природе, коју је иницирао професор Милошевић, била је „Историја као инструмент геополитике“,⁸ посвећена тренутно изузетно актуелној теми коришћења историјске прошлости као оруђа за легитимизацију актуелне политике, што се јасно манифестује у политици историјског памћења, коју тако активно и генијално спроводе елите савремених држава. Сви наведени зборници садрже чланке научника из Србије, Босне, Бугарске и других балканских држава, као и из Русије, Белорусије, Украјине, Словачке и Пољске и представљају драгоцен допринос разумевању актуелних политичких, етнокултурних и етноконфесионалних процеса у свету, све више предосећајући злокобну судбину словенских народа.

Важан допринос професора Милошевића развоју међусловенске академске сарадње је објављивање научних радова руских и белоруских научника на српском језику, које је он покренуо и организовао. Дакле, искључиво захваљујући напорима професора Милошевића, широј српској јавности су представљени бројни научни радови познатог белоруског научника-слависте, професора Белоруског државног универзитета и академика Српске академије наука И. А. Чароте⁹, као и монографија руског историчара-слависте К. В. Шевченка, посвећена националном покрету Лужичких Срба у Немачкој 1945-1948.¹⁰

3 Анатомија румунске политике. Шабац: Центар академске речи, 2017.

4 Православље и идентитет православних народа. Приредио Зоран Милошевић. Београд: Институт за политичке студије, 2019.

5 Политичка историја Словена. Између мита и стварности. Приредила Сања Шуљагић. Београд: Институт за политичке студије, 2019.

6 Язык и идентичность. Язык, литература и славянские идентичности в XVIII-XXI веках. Редактор Кирилл Шевченко. Белград: Институт политических исследований, 2020.

7 Светост и дух времена. Приредио Зоран Милошевић. Београд: Институт за политичке студије, 2021.

8 Историја као инструмент геополитике. Приредио Зоран Милошевић. Београд: Институт за политичке студије, 2022.

9 Види: Чарота И. Видици једног Белоруса-Белосрбина, есеји и студије. Београд: Институт за политичке студије, 2023.

10 Види: Шевченко К. Лужичкосрпско питање и Чехословачка 1945-1948.

Зборник понуђен читаоцу, који представља поглед српског научника-патриоте на савремене геополитичке процесе у свету, обухвата само мали део радова професора Милошевића о најзначајнијим и истовремено мало познатим темама руској читалачкој јавности.

„Поглед са Балкана” је драгоцен не само зато што српски научник идентификује и анализира проблеме који су практично непознати или мало познати широкој руској публици, већ и због тога што је Србија традиционално деловала као земља пионир, чије је трагично историјско искуство убрзо доживела и Русија, што се највише испољило уочи и током Првог и Другог светског рата. Како се налазила на цивилизацијској граници и прва искусила агресивни налет разних европских рајхова – од Првог, Другог и нацистичког Трећег рајха до садашњег ултралибералног Четвртог евраорајха – Србија је стекла горко, али вредно, јединствено и поучно искуство сазнања шта је заправо западна цивилизација и њен прави однос према православним словенским народима. Из тог разлога је познавање словенске, пре свега српске, тачке гледишта на актуелна дешавања посебно важно за руску јавност, која често има веома нејасне представе о проблемима који су Србима очигледни. „Светом не владају краљеви и цареви. Светом владају знаци и симболи”, веровали су мудри Конфучије и његови бројни следбеници у Древној Кини. Није, дакле, случајно што су стари Кинези били итекако свесни важности „исправљања имена”, односно довођења појмова и термина у склад са реалношћу која се брзо мења. Концептуални апарат и систем слика које је предложио професор Милошевић су веома ефикасни за разумевање савремених политичких и социо-културних процеса и требало би да буду усвојени од стране хуманистичких наука у Русији, другим земљама постсовјетског простора и источне Европе, ефикасно савладани, а ментално и духовно колонизовани од стране данашњег глобалног Четвртог Рајха.

У међувремену, како су са иронијом приметили неки проицљиви руски публицисти с краја 19. и почетка 20. века, руску либералну и скоро либералну јавност више занима италијански парламент него положај словенских народа сродних и географски блиских Русији.¹¹ Још раније, средином 19. века познати белоруски етнограф П. Шпилевски се жалио што се руска образована јавност не интересује за „рођену Белорусију”, већ за „веровања Старих Грка и Римљана”.¹² Ове изјаве, дате пре више од једног века, нису изгубиле на актуелности ни у данашње време. Заправо, ово је један од значајних разлога за заглашујуће хуманитарне неуспехе садашње Руске Федерације широм постсовјетског простора.

Шабач: Центар академске речи, 2017.

11 *Де-Витте Е.* Чему учат нас поляки. Галицкая Русь и поляки с 1860 по 1904 г. Почаев, 1905.

12 *Шпилевский П.М.* Путешествие по Полесью и белорусскому краю. Минск: Беларусь, 2004. С. 5.

Међу чланцима професора Милошевића који су уврштени у ову књигу издваја се његова вишеструка студија о геополитичком значају Румуније. Како српски научник убедљиво показује, румунска држава, створена систематским и доследним социокултурним инжењерингом под директним контролом низа западних сила, била је позвана да игра улогу тампона, својеврсног проширеног санитарног кордона, који спречава директну територијалну повезаност Русије и Србије. Вредан и практично непознат руској публици је ауторов податак о посебној улози Унијатске цркве у процесу румунизације локалних Словена и у усађивању вештачког румунског идентитета међу староседелачким становништвом историјских подунавских кнежевина, чије је обележје у почетку била чиста словенофобија и русофобија.

Чланак у овој збирци који прати трагичан процес нестанка Срба као резултат различитих социокултурних технологија и етнолингвистичких експеримената, свакако ће бити од великог интереса за руског читаоца. Истовремено, професор Милошевић активно користи радове српског научника М. Милојевића, практично непознатог у Русији, који је стварао у другој половини 19. века и био ученик познатог руског научника-слависте, професора Московског универзитета О. М. Бодјанског.

Од огромног значаја је истраживање професора Милошевића о геополитичком пореклу и основним узроцима украјинске кризе 2014. године. Написан у јеку трагичних догађаја 2014. године, чланак српског научника скреће посебну пажњу на дубоку умешаност не само америчке и британске, већ и израелске елите и обавештајних агенција у изградњу и каснији развој украјинске кризе. Идеја коју је професор Милошевић изнео још 2014. године о циљаном чишћењу глобалистичких центара територије Северног Црног мора од словенског становништва које овде живи са циљем да се овај простор накнадно преформулира како би се овде створила „Нова Хазарија“, добија посебно злослутан призив у светлу трагичних догађаја који се тренутно дешавају у Донбасу и Новорусији.

За оне који се интересују за историју и културу југословенских народа, од велике је важности чланак професора Милошевића о реформи српског језика коју је извршио познати српски просветитељ Вук Караџић. За разлику од искључиво позитивних оцена Караџићевих реформаторских активности које доминирају страницима савремених руских уџбеника о историји Јужних Словена, професор Милошевић тврди да је Караџић у својој језичкој реформи својевољно или несвесно одиграо улогу ефикасног етнолингвистичког оруђа Беча. Управо Беч је настојао да откине и максимално удаљи српски језик од руског књижевног језика. За разлику од раније коришћеног славеносрпског језика, оријентисаног на црквенословенски и руски књижевни језик, нови књижевни српски језик који је Караџић створио на основу говорних дијалеката, према мишљењу професора Милошевића, нарушио је некадашње језичко јединство, објективно доприносићи културном отуђењу Руса

и Срба, о чему је српски научник писао у својим другим радовима.¹³ Политику „завади па владај” у етнолингвистичкој сфери Беч није безуспешно спроводио у Босни и Херцеговини, Буковини, Источној Галицији, Далмацији, Славонији и другим словенским областима Аустроугарске, што је посебно довело до масовне хрватизације православног српског становништва и украјинизације галицијских Русина. У суштини, сличну етно-културну политику сламања, раздвајања и накнадног разбијања словенских народа веома успешно спроводи савремени глобалистички Четврти рајх, који креативно развија многа достигнућа Дунавског царства и користи најсавременије комуникационе технологије.

Посебан тематски блок у књизи Зорана Милошевића представљају материјали који анализирају различите етноконфесионалне аспекте историје Балкана. Дакле, у чланку „Чија је Босна? Лазо Костић и римокатолички прозелитизам у Босни и Херцеговини”, професор Милошевић детаљно прати етнокултурне и етнополитичке технологије експанзије католичанства у Босни, скрећући пажњу на чињеницу да је системско покатоличавање локалног словенског становништва Балкана под руководством аустроугарске управе и католичке цркве истовремено значило хрватизацију локалних Словена који раније нису имали хрватски идентитет. У светлу актуелности веома је значајан чланак професора Милошевића који анализира феномен источног папизма и покушаје Фанариота да покоре Српску православну цркву. Овај материјал има јасне аналогije са механизмима савремене етноконфесионалне политике Фанариота у Украјини и другим постсовјетским државама, чија је све деструктивнија природа очигледна.

Нема сумње да ће упознавање са књигом професора Зорана Милошевића допринети не само бољем и адекватнијем разумевању многих контроверзних питања словенске историје и културе у Русији, већ и менталном опоравку тог великог дела руског друштва које и даље подлеже разним либералним стереотипима, илузијама и заблудама.

Надам се да ће ову књигу пратити нови преводи и нова издања дела професора Зорана Милошевића на руском језику, која ће наставити да упознају ширу руску јавност са гледиштем српских патриотских интелектуалаца о кључним проблемима словенских народа, што је посебно важно у садашњој критичној епохи.

Превела с руског Дајана ЛАЗАРЕВИЋ

13 *Милошевић З., Мирковић А.* Реформа српског језика Вука С. Караџића и политичке последице // Унија: политика Римокатоличке цркве према православним Словенима / прир. Зоран Милошевић. Шабац : Центар академске речи, 2015.